

Miloslav Trnka

Dvě poznámky k mlynářskému rodu Lepa / Leppa

Když už sudičky do kolébek ve mlýnech nadělovaly moudrost a odvahu, třetí vždycky bylo jen a jen stěhování. U řemesla na vodě bývalo běžné. Je to zřejmé ze zápisů ve všech našich zemských matrikách. Následující řádky se na chvíli zastaví uprostřed podobně rozvinuté historie. Jde o malý příběh jedné rodové linie z jinak široce rozvětveného rodu mlynářů Lepů na jihu Čech.

Vacovice.
Wacowitz,
Ob. 522, č. 522.

Chvalšovice 288, č. 288 - Vacovice 234, č. 234.
Pošta Češtice, pro Chvalšovice Vacov - telegraf
Češtice - stanice, zdrav. obvod: Volyně (8 km) -
fara, škola: Dobrž.

Přirážky: obecní 19½%, školní 43%. - Jmění
obce: pozemky. - Dluhy: 500 K.

Obecní zastupitelstvo: Star. Kučera Cyril. - Rad-
ní: Čtvrtník Fr. - Šoul Matěj. - Výbor: Kordík
Cyr. - Čtvrtník Jos. - Havlan Jan - Havlan
Jan - Linhart Jan - Patera Jan - Staněk Jos.
- Staněk Jan - Šoul Jos. - Ust. 12. listopadu
1912.

Expositura obecné školy v Dobrži.
Hostince: Čtvrtník Fr. (i traf., Chvalšovice) - Ku-
čera Cyril (i traf.).
Mlynář: Lepa Jan (Chvalšovice).
Obchod dobytíkem: Šoul Matěj.
— s m i š e n ý m z b. Kučerová Marie.
Spolek: Míst. skup. Sv. malorol. a domk. jiho-
záp. Čech.

Chvalšovice, dnes část Dřešina na Strako-
nicku patřily duchovní správou k farnímu
kostelu v nedaleké Dobrži. Tamní důstojný
pán P. Jan Kasimir Winter pro ně r. 1820
dokonce založil samostatnou knihu po-
křtěných a v ní zvláštní oddíl nadepsaný
„Matryka křtěných pro wes Chwalsowice
k statku Přečinskému poddanou“. Hned na
první straně je zápis o narození a křtu Jo-
sefa Lepy, budoucího mlynářského mistra
v šumavské Běleni:

„Josef Lepa *22. července 1820, Chval-
šovice č. 18, pokřtěn 23. 7. Otec: Vojtěch
Lepa mlynář zdejší. Máteř Františka, dcera
Jana Kvěcha, šenkýře v Dřešínku č. 7
a Anny roz. Randákovy ze Zdíkova č. 50,
k panství Čestice poddaných. Kmotří:
Anselm Václavík, sedlák z Dřešina
a Magdalena, jeho žena. Bába: Kateřina
Čtvrtníková domkářka z Chvalšovic. Křtil
P. Jan Kasimir Winter.“

K původu otce byl pan farář sdílnější až při zrodu dalších dětí, Josefových mladších bratří a sester (Vojtěch *1822 - otcovský mlýn převzal r. 1842, Anna *1823, Petr *1826, Marie *1828, František *1829). V jejich matričních záznamech čteme: Otec Vojtěch Lepa, mlynář ve Chvalšovicích č. 18, syn Šimona Lepy mlynáře z Jiřetic č. 34 a jeho manželky Terezie rodem Vozobule z mlýna Jiřetic na panství městečka Vlachova Březí. Z jiných pramenů vyplývá, že její předkové i příbuzní bývali a byli mlynáři na tamním Libotyňském potoce.

S Josefovým jménem se ve stejné matrice setkáme ještě jednou. V roce 1843, 22. května je tam zanesen jako „tovaryš mlynářský z Chvalšovic č. 18“. Držel tenkrát při křtu v kostele na rukou svého synovce, tj. synka výše uvedeného mladšího bratra Vojtěcha (*12. 1. 1822) a svůj kmotrovský závazek v matrice stvrdil vlastnoručním podpisem. Druhou kmotrou u obřadu byla stará mlynářka, maminka obou bratří Františka Lepová roz. Kvěchová. Nelze pominout, že hostinští z rodu Kvěchů se v jejím rodišti Dřešínku drželi i dalších sto let, stejně jako mlynáři Lepové z rodové linie Vojtěcha Lepy ml. (*1822) ve Chvalšovicích, jak mimo matriky dokládá i Chytilův Úplný adresář království Českého vydaný r. 1915.

Rok 1846 - Josef, stejně jako jeho chvalšovičtí bratři Vojtěch a František, se mlynářskému řemeslu vyučil u otce. V době zmíněného křtu (1843) mu končila tovaryšská léta, přišla mistrovská zkouška a nastal čas k osamostatnění a založení rodiny. Místo kde se usadí měl vybráno. O tom už vypovídá jiná matrika - kniha oddaných fary Bohumilice. Do manželství tam vstoupil v kostele Nejsvětější Trojice, a to s Marií, pětadvacetiletou vdovou po Janu Rohlíkovi, sedláku ze vsi Hradčan [Račany, Hradschin], jak praví zápis v němčině, volně zní:

„9. února 1846, Hradčany č. 4. [tj. rodný dům nevěsty]. Ženich Joseph Lepa, mlynář ve Wiele, panství Rožmberk, ř. k. vyznání, věk 25 let, syn Adalberta Lepy mlynáře z Chvalšovic č. 18 v panství Přečín a matky Franzisky rozené Kvěch z Dřešínka. Nevěsta Maria Rohlík vdova po †Janu Rohlíkovi sedláku z Račan, dcera Jana Zelenky sedláka z Račan č. 4 a jeho manželky Kateřiny rodem Vondrášek z Budilova. Svědkové Jan Zelenka sedlák z Račan (bratr nevěsty) a Vojtěch Lepa (chvalšovický mlynář, bratr ženicha).“

K sňatku můžeme doplnit, že Josefova nastávající manželka byla mladou bezdětnou vdovou, její předchozí manželství netrvalo ani rok. Vesnice Hradčany i Budilov, odkud pocházeli její rodiče, jsou dnes osadami obce Bošice na Prachaticku.

Pamatoval snad nový mladý mlynář na dávnou tovaryšskou poučku, že „nejlepší jsou ti mlejnové, co na stálých potocích a strouhách stojí a ustavičný tok jejich řečiště žádný jinam odvrátit nemůže?“ Ze staré zátoňské matriky (Zátoň v bývalém politickém i soudním okr. Krumlov) je jasné jen to, že před příchodem Leppů na mlýnskou samotu u vsi Běleň v ní krátce působil Filip Kalistl (1842-1845), před ním tu však na moučné živnosti hospodařili nejméně půl století místní mlynářští mistři Ullmannové, poddaní k panství města Rožmberk.

O žívobytí rodu Leppů na mlýně zvaném Loimühle pod vsí Wiele (Běleň) s jejím popisným číslem 13 kromě vzpomínek spisovatele F. K. Leppy, vtělených do jeho literárního díla, vypovídají i matriční záznamy. Dochovaly se hlavně v knize narozených fary Zátoň (Ottau):

První synek zrozený 22. 11. 1846 ve mlýně čp. 13 byl pokřtěn jménem Franz, zemřel v šestinedělí. Nejstarším přeživším dědicem příjmení mlynáře Leppy, tehdy ještě rovněž poddaného k městu Rožmberk, se tedy stal syn Franz Leppa nar. 18. 12. 1847, budoucí učitel v Kájově († 24. 4. 1913). Manželé Leppovi ve svém šumavském působišti v letech 1846-1864 přivedli na svět celkem 11 dětí, šest z nich však pomřelo v kojeneckém či dětském věku (psotník, celková slabost, nebo infekční onemocnění).

Po druhorozeném Franzovi následovali Joseph *23. 2. 1849 (†), Mathias *24. 5. 1850 (†), Mathias *22. 4. 1851 - dědic řemesla, příští Müllermeister. Ženil se 15. 2. 1881, m. Johanna Neubauer z Hoschlowitz (Hašlovic), rod nyní pokračuje potomky po mateřské linii s příjmením Irra a dalšími v Bavorsku. Šestým potomkem byla Maria *15. 6. 1853, provdaná 31. 1. 1876 za Johanna Wurzingera na selský grunt do Pramles (Branná, fara Zátoň), zemřela tam 17. 1. 1934. Sedmá Katharina *27. 8. 1854 se vdala r. 1882 za sedláka Franze Wagnera do Boršova (Gieshübeln, fara Malšín). Po ní přicházeli chlapci Joseph *20. 3. 1856 († 1862), Johann Nep. *17. 5. 1858 († 1862), Adalbert *1. 4. 1860 († 1862)

Wiele.	
Einw. 377, D. 376.	
Kalling 72, D. 72 - Kropisdorf 72, D. 72 - Pramles 37, D. 37 - Schauflern 60, D. 60 - Wiele 90, D. 89 - Woiden 46, D. 46.	
Post Malsching - Station Steindlhammer (4 km) - Telegraf Hohenfurth - Pfarre, Schule: Ottau und Malsching - Sanit. Distrikt Rosenberg.	
Umlagen: Gemeindeuml. 22%, Schuluml. 23%, Pfarruml. 3%. - Gemeindevermögen u. Schulden: keine.	
Gemeindevertretung: Gemeindevorst. Ullmann Franz, Woiden. - Gemeinderäte: Preitschopf Mathias, Wirtschaftsbes., Woiden - Früchtl Johann, Hammerschmied, Pramles. - Ausschussmitgl.: Stöger Albert, Kropisdorf - Ullmann Josef, Woiden - Schwarz Johann, Kalling - Lenz Kaspar, Kalling, sämtl. Wirtschaftsbes. - Ullmann Fr., Mühlbes., Schauflern - Neubauer Jak., Schuhmacher, Schauflern. - Konst. 15. Jänner 1913. - Gem. Sekr. Deutsch Jakob, Oberzwitlern.	
Brettsäge: Pollak Marie.	
Gasthäuser: Neubauer Kaspar (Kropisdorf) - Seiwald Theresie.	
Gemischtwarenhdl.: Neubauer Math. (Praml.).	
Holzagerplatz: Zschaller Rudolf (Pramles).	
Müller: Gänger Kaspar (Schauflern) - Lepa Mathias (Wiele) - Pollak Marie (Wiele) - Ullmann Franz (Schauflern).	
Schmied: Früchtl Johann (Pramles; Hammerschmied) - Nowak Peter (Kropisdorf).	
Trafiken: Lepa Mathias - Ullmann Josef (Schauflern) - Wagner Andreas.	
Viehhandel: Ullmann Franz (Schauflern) - Ullmann Josef (Woiden).	

a nejmladší Adalbert *3. 4. 1864 (otec spisovatele). O pět let později, dne 20. března 1869, se v šumavském Loimühle Nro. 13 náhle uzavřela životní pouť jejich maminky - mlynářky Marie rodem Zelenkové. Zemřela ve věku 49 let na zánět plic, pochována byla o dva dny později na zátoňském hřbitůvku u kostela sv. Jana Křtitele.

Název rodiště všech dětí v matričních zápisech úměrně své době kolísá (Luymühle, Loymühle, Loimühle, Loismühle), stejně jako jméno vsi Běleň (Willes, Vieles). Do tvaru Wieles jej pak v záznamech křtů, sňatků a pohřbů na delší čas ustálili tamní farář P. Johann Matschi s kaplanem Janem Michálkem po roce 1860.

V úvodu této sondy do matrik byly připomenuty pohádkové sudičky u kolébek ve mlýnech, nadějující většinou moudrost i odvahu. A stěhování. Jakou silou, hrubě a bez milosti zasáhlo potomky mlynářské rodiny Leppů, to čas také ukázal ještě před první polovinou XX. století. K rodu samozřejmě patřil i budějovický rodák - spisovatel Franz Karl Leppa (1893-1986), nářeční básník své milované Šumavy.

Vše o jeho životě a díle najdete v encyklopedii KOHOUTÍ KŘÍŽ: ŠUMAVSKÉ OZVĚNY [online]: Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích © 2001-2015. Překlady a české texty Jan Mareš, elektronická verze Ivo Kareš. Dostupné z: <http://www.kohoutikriz.org>

Prameny

SOA Třeboň. Fond Sběrka matrik Jihočeského kraje [on line]:

- Narození mlynáře Josefa Lepy, spisovatelova dědečka:
Farní úřad Dobruška, kniha 7, N 1820-1910, s. 1, snímek 3.
- Sňatek téhož: Farní úřad Bohumilice, kniha 8, O 1839-1899, s. 10, sn. 13.
- Úmrtí jeho 1. manželky, matky všech dětí Marie rodem Zelenkové:
Fara Zátoň, K 9, Z 1856-1894, s. 48, sn. 51.
- Druhý sňatek mlynáře Josefa Lepy: 25. 7. 1876 se ve věku 57 let oženil se stejně starou vdovou Marií Bendl původem ze vsi Kropsdorf (Zábraní) č. 9. Farní úřad Zátoň, Kniha oddaných 7, O 1857-1915, s. 53, sn. 56.
- Úmrtí 2. manželky Marie roz. Bendl: 11. 11. 1887 Loimühle 13.
Fara Zátoň, kniha 9, Z 1856-1894, s. 139, sn. 142.
- Úmrtí mlynáře Josefa Lepy (*22. 7. 1820 Chvalšovice),
snad ještě ukáže zátoňská matrika zemřelých z let 1895-1948.

Ilustrace

Chytilův Úplný adresář království Českého. Díl III.
Obvod Obchodních komor v Č. Budějovicích, v Plzni a v Chebu.
1665 stran. Nákladem vlastním [Aloise Chytila].
Vytiskla Knihtiskárna Jos. B. Zápotočný v Rokycanech, 1915:

Chvalšovice s. 928, **Dřešín** s. 922, **Hradčany** s. 813, **Budilov** 812, **Wieles / Běleň** s. 249.

